

Autors: Joaquim Aloy i Bosch, Jordi Basiana i Obradors i Pere Gasol i Pujol. Col·laborador: Ramon Fons i Vilardell

1 TARGETA DE RECLUTAMENT PRO EXÈRCIT POPULAR REGULAR

Aquest document de l'Arxiu de Salamanca, datat el març del 1937, és una targeta de reclutament d'un manresà a l'Exèrcit Popular Regular de la República. Cronològicament, se situa poc temps abans de l'esclat violent dels Fets de Maig del 1937, que, com vam veure al capítol 11, enfrontà ERC i PSUC-UGT contra la CNT i el POUM i, de fet, representen la victòria de les tesis del primer grup sobre el segon.

Recordem que una de les qüestions que enemistaven aquestes organitzacions era la manera de guanyar la guerra contra el feixisme. En aquest sentit, el bloc comunista prosovietjà defensava, davant el sistema de milícies, un model d'exèrcit regular, disciplinat i jerarquitzat, amb un comandament únic.

2

ESTAT CATALÀ

CARRER GUIMERÀ, 66
MANRESA

TELEFON 1560

ESTAT CATALÀ

LLEIDA

Els vostres compatriots de Manresa s'adreixen al vostre
comandat per la perduda del malagués company i ferm patriota
En JOSEP CLOTA i BLANC pregunt-vos feu extensiu el nostre
comandat als seus familiars
Vostres i de CATALUNYA il·lur.

[Signature]

2 NOTA DE CONDOL D'ESTAT CATALÀ DE MANRESA

El moviment polític ESTAT CATALÀ de Manresa tramet una carta de condol als seus companys de Lleida per la mort del militant d'aquesta formació Josep Clota i Blanc. La carta, que no porta data, ha de ser del gener del 1937, que és quan va morir aquest milicià de les Borges Blanques.

PAPERS DE LA REPÚBLICA EN TEMPS DE GUERRA (1936-1939)

Les milícies i l'Exèrcit Popular

Després del fracàs de la insurrecció militar del juliol del 1936, i enmig d'un context revolucionari i de transformacions socials, hom veié la necessitat d'organitzar-se militarment per fer front a l'exèrcit revoltat. Els Comitès Revolucionaris Antifeixistes que, com hem vist, es constituïren arreu de Catalunya, i que havien de comportar un nou sistema de funcionament polític i econòmic, hagueren de fer-se càrec també del problema militar davant l'evidència de la guerra.

Però també en aquest punt hi havia importants diferències entre les organitzacions antifeixistes. A grans trets, hi havia, d'una banda, les forces revolucionàries proletàries (que aquells primers dies dominaven la situació), com ara la CNT, la FAI i el POUM, que defensaven una estructura militar basada en el voluntariat i les milícies. I, d'altra banda, les forces partidàries de la crida de lleves i d'un exèrcit més jerarquitzat, disciplinat i tradicional; eren, especialment, ERC i el PSUC més la UGT.

Fins a l'octubre del 1936, les milícies i els voluntaris feren front a la guerra sota el domini del Comitè Antifeixista de Catalunya, on predominaven els criteris de la CNT, la FAI i el POUM. Milicians voluntaris de la Catalunya central s'afegiren a les iniciatives militars contra la facció revoltada de l'exèrcit durant els primers mesos de la guerra.

La majoria de forces anarquistes combateren al front d'Aragó (com els

primers voluntaris que anaren a Tardienta o els qui formaren la Primera Centúria Roja i el Quart Batalló de Metralladores de Manresa). D'altres, anaren a Madrid (com els que s'allistaren a la columna Tierra y Libertad). Un altre exemple fou el dels voluntaris del POUM que combateren a l'Aragó i a Portocristo (Mallorca).

Una vegada passats els primers mesos de guerra, l'organització militar canvià. Tot i una certa estabilitat dels fronts els primers dies de la guerra, l'experiència aragonesa, la de Madrid i d'altres (algunes de ben tràgiques per als voluntaris de les nostres comarques, com és ara el cas de Portocristo) ben aviat feren palesa la necessitat de replantejar l'estratègia militar.

La iniciativa aleshores passà a mans del govern de la Generalitat i posteriorment al de la República. Com a la resta de la zona republicana, el sistema de milícies de voluntaris va ser cada vegada més qüestionat en favor del concepte d'un Exèrcit Popular Regular i de la crida obligatòria de lleves, cosa que fou una realitat des de començament del 1937. Les conseqüències dels Fets de Maig d'aquell any no feren sinó confirmar aquest procés: d'aquí al final de la guerra, es va imposar totalment el model d'un exèrcit regular, jerarquitzat, i amb un comandament únic i centralitzat.

1

COMITÈ CATALÀ PRO EXÈRCIT POPULAR REGULAR
Camp d'Instrucció n.º 1

TARGETA DE RECLUTAMENT

Cognoms Ariola Romo Nom Conrad Edat 19
 Domicili Circumvalació 29 Professió electricista Natural de Almanya
 Estat S Organització sindical a què pertany Ugt Organització Política _____
 Cos militar on ha servit _____
 Data en què s'efectua el seu allistament 28-4-87 Data en què es dóna
 d'alta _____
 Barcelona 28 d' abril 1937

Una de les conseqüències més tràgiques i angoixants que va provocar la guerra civil fou la dels soldats desapareguts en acció de guerra. Un fet que anà augmentant amb el ritme trepidant amb què s'intensificaren els esdeveniments bèl·lics i l'avenç imparable de l'exèrcit franquista. Des de fa uns anys, ha crescut l'interès per localitzar, identificar i dignificar els morts i desapareguts, molts dels quals anaren a lluitar o bé per l'obligatorietat de les crides a files, o bé per millorar les condicions de vida col·lectiva i del país, i es troben enterrats en cunetes o fosses comunes. L'oblit, a voltes conscient, dels perdedors, de totes aquelles personnes que combateren a la guerra civil en defensa de la República, ha provocat que ni tan sols no hi hagi un cens oficial que acrediti la seva desaparició. És per tot això que molts familiars volen recuperar-los de l'anonimat i al mateix temps recuperar la memòria històrica d'aquests fets.

que durant tant temps han estat oblidats. Les desaparicions són un autèntic drama que ha provocat un dolor terrible en les famílies que l'han patit. En aquesta pàgina expliquem breument dos casos de desaparicions hautes al Bages a causa de la guerra.

CONRAD AROLA ROMO, UN MANRESÀ DESAPAREGUT ALS 19 ANYS
Targeta de reclutament de Conrad Arola Romo, de 19 anys, un dels manresans que van desaparèixer durant la guerra civil i del qual mai més no s'ha sabut res. En un reportatge publicat a Regió7 (7-3-2003), la seva família explicava que només saben que "va ajudar a pujar a un camió dos manresans ferits, Travé i Magriñà". A partir d'aquí, mai més no en van tenir cap més pista.

² FRANCESC AROLA, DESAPAREGUT A L'EBRE EL 1938...

FRANCESC AROLA, DES
MORT A GERNIKA EL 1939

ENS TROBEM DAVANT D'UN CAS ESPECIALMENT DRAMÀTIC, PERÒ REPRESENTATIU DEL CAOS, LA DIÀSPORA I LA INCERTESA QUE COMPORTA UNA GUERRA. AQUESTS DOCUMENTS CORRESPONDEN A UN EXPEDIENT QUE TAMBÉ ES TROBA A L'ARXIU DE SALAMANCA SOBRE FRANCESC AROLA PERERADA, DOMICILIAT A ARTÉS. ES TRACTA D'UN DOSSIER PRESENTAT AL MINISTERIO DE DEFENSA NACIONAL PER LA SEVA "VIDUA", MARIA HOMS, PER LA DESAPARICIÓ DEL SEU MARIT L'AGOST DEL 1938 AL FRONT DE L'EBRE, ESCENARI DE LA BATALLA MÉS CRUENTÀ DE LA GUERRA CIVIL, AMB MILERS DE VÍCTIMES.

civil, amb milers de víctimes. Tots els indicis devien fer creure que Arola havia trobat la mort mentre combatia a l'Ebre. Tantmateix, molts anys després, el març del 2003, el seu nom apareixia en la llista de catalans que havien mort després de la guerra a l'Hospital Penitenciari Militar de Gernika i que estaven enterrats en una fossa comuna de la zona. Efectivament, Francesc Arola va morir de tuberculosi en aquest sinistre hospital el 7 de maig del 1939. Per tant, la versió més versemblant del que li devia succeir és que devia caure en mans de l'exèrcit franquista al front de l'Ebre i, posteriorment, dut pres a Gernika, on amb molts altres soldats va haver de fer treballs forçats, en unes condicions infrahumanes que van afeblir la seva salut, en la reconstrucció de la ciutat que havia estat destruïda per l'aviació nazi de la Legió Còndor, aliada del general Franco.

PROPER CAPÍTOL:

MINISTERIO DE DEFENSA NACIONAL

PAGADURIA SECUNDARIA DEL EJERCITO DE TIERRA

SUBPAGADURIA DE MANRESA

Expediente n.º { General 70143
Subpagaduría 154

Desaparecido)
Loco 42

CAUSANTE Ando Pererada Francisco

BENEFICIARIO Anna Horn Vives.

Domicilio Andorra 1

Población Olot

INDICE DE DOCUMENTOS

1:	Instancia
2:	Certificado banico
3:	Última revisión habeas
5:	matrimonio